

УДК 349.2(73) + 346(73)
DOI: 10.60022/3(4)-19S

Кривдіна Інна Борисівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

Kryvdina Inna

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department
of International Relations and Law

National University «Odesa Polytechnic», Ukraine

ORCID: 0000-0002-1472-3037

Білоусов Олександр Сергійович

доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

Bilousov Oleksandr

Doctor of Political Sciences, Professor of the
Department of International Relations and Law

National University «Odesa Polytechnic», Ukraine

ORCID: 0009-0009-2533-7287

ОСНОВИ ТРУДОВОГО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРАВА В США: СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У статті здійснено комплексний науковий аналіз основ трудового та підприємницького права Сполучених Штатів Америки як складових сучасної правової системи федеративного типу. Розкрито особливості джерел правового регулювання, співвідношення федерального та штатного законодавства, а також роль прецедентного права у формуванні правозастосовної практики. Охарактеризовано принцип «employment at will» як ключовий елемент американської моделі трудових відносин та проаналізовано механізми захисту прав працівників у межах федерального законодавства і діяльності спеціалізованих органів контролю. Особливу увагу приділено сучасним викликам, пов'язаним із цифровізацією економіки, розвитком gig-економіки, трансформацією трудових відносин та посиленням контролю за діяльністю великих корпорацій. Зроблено висновок про те, що американська модель правового регулювання поєднує високий рівень економічної свободи з мінімальними соціальними гарантіями, забезпечуючи гнучкість ринку праці та сприятливий інвестиційний клімат, що впливає на формування міжнародних правових стандартів у сфері праці та підприємництва.

Ключові слова: трудове право США, підприємницьке право США, корпоративне право, антимонопольне законодавство, федеральне регулювання, правова система США, захист прав працівників.

FUNDAMENTALS OF LABOR AND BUSINESS LAW IN THE USA: A SYSTEMIC ANALYSIS OF LEGAL REGULATION

Abstract. The article provides a comprehensive scholarly analysis of the foundations of labor and business law in the United States as integral components of a federal legal system. It examines the sources of legal regulation, the interaction between federal and state legislation, and the role of case law in shaping legal practice. Particular attention is given to the “employment at will” doctrine as a defining feature of the American labor model, as well as to the mechanisms for protecting employees’ rights within the framework of federal statutes and supervisory agencies. The study also explores the principles of corporate regulation, legal forms of business organization, and the specific features of U.S. antitrust legislation. Special emphasis is placed on contemporary challenges related to economic digitalization, the expansion of the gig economy, the transformation of employment relations, and increasing regulatory scrutiny of large corporations. The article concludes that the American regulatory model combines a high degree of economic freedom with relatively limited social guarantees, ensuring labor market flexibility and a favorable investment climate,

while significantly influencing the development of international legal standards in labor and business law.

Keywords: *U.S. labor law, U.S. business law, corporate law, antitrust law, federal regulation, legal system of the United States, employee protection.*

Постановка проблеми. Правове регулювання трудових і підприємницьких відносин є одним із ключових елементів сучасної економічної системи, що забезпечує не лише стабільність соціальних гарантій для працівників, а й формує сприятливий клімат для підприємницької діяльності. В умовах глобалізації, транснаціональних корпорацій та цифрової трансформації традиційні правові підходи все частіше піддаються випробуванням через нові економічні виклики: зокрема розвиток gig-економіки, дистанційної праці, комплексні форми зайнятості та різновиди корпоративних структур.

У Сполучених Штатах Америки сформована унікальна правова модель, яка базується на поєднанні загального права (common law) та нормативних актів федерального і штатного рівнів, що впливає як на національну практику регулювання, так і на міжнародні стандарти у сфері праці й підприємництва. Водночас низький рівень стандартизації захисту працівників порівняно з європейськими країнами, широке використання принципу «*employment at will*», а також значна роль корпоративної автономії викликають дискусії серед науковців щодо ефективності такої моделі з позицій збалансованого захисту прав працівників і стимулювання підприємницької активності [22; 23].

Проблема наукового дослідження полягає в недостатній узагальненій науковій оцінці сучасного стану, механізмів і тенденцій розвитку правового регулювання трудових і підприємницьких відносин у США в контексті адаптації до цифрової економіки та соціально-економічних викликів XXI століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трудового та підприємницького права США широко досліджуються як вітчизняними, так і міжнародними науковцями. Значна увага приділяється аналізу базових принципів американського трудового права, зокрема *employment at will*, правовому статусу профспілок, міжнародним аспектам захисту праці, та характеристиці корпоративного права як ключового елемента підприємницького регулювання.

Українські правознавці аналізували вплив американського досвіду на формування національних моделей регулювання праці. Так, І. П. Коваль розглядає ідею контрактної моделі зайнятості в США як протилежну європейській концепції соціального захисту, наголошуючи на ризиках такої гнучкості для менш захищених категорій працівників [8]. О. М. Гнатюк і О. В. Сидоренко висвітлюють особливості розвитку корпоративного права США, визначаючи його як одну з провідних правових систем у світі бізнес-регулювання [6; 18].

Міжнародні дослідники зосереджуються на порівнянні моделей правового регулювання праці та бізнесу в США і Європі. Так, Ch. W. Summers підкреслює домінування контрактної моделі та обмежену роль профспілок у США [23], а K. W. Stone здійснює критичний аналіз історичного розвитку трудового права США та його сучасних перетворень під тиском глобальних викликів [22]. У сфері корпоративного регулювання S. Bainbridge описує основні тенденції корпоративного управління та правові механізми захисту акціонерів у США [17].

Окремі дослідження присвячено антимонопольному праву, зокрема впливу федеральних стандартів на конкурентність та інноваційний розвиток [21]. Також зростає інтерес до правового статусу працівників у gig-економіці та проблем класифікації незалежних підрядників у правовому полі США [12; 13].

Незважаючи на широкий спектр наукових праць, вітчизняні та міжнародні дослідження мають певні обмеження:

- недостатня увага приділяється узагальненню розвитку правових механізмів у контексті цифрової трансформації ринку праці;
- мало комплексних порівняльних досліджень американського та європейського підходів до регулювання підприємницької діяльності;
- недостатньо аналізуються практичні наслідки застосування принципу «*employment at will*» для соціальної стабільності й інноваційної активності підприємств.

Метою статті є теоретичне та емпіричне дослідження основ трудового та підприємницького права США, визначення ключових джерел правового регулювання, виявлення сутності домінантних правових принципів, аналіз сучасних тенденцій та проблем застосування норм у контексті трансформації ринку праці та розвитку підприємницької діяльності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Проаналізувати джерела трудового та підприємницького права США, їх співвідношення на федеральному і штатному рівнях.
2. Дослідити правові механізми захисту прав працівників, функціонування інституцій контролю

та роль судової практики.

3. Розглянути основні аспекти корпоративного права, антимонопольного регулювання та їх вплив на підприємницьку діяльність.

4. Виявити сучасні тенденції, правові виклики і потенційні напрями удосконалення правового регулювання у сфері праці та бізнесу.

Таким чином, стаття спрямована на наповнення наукового простору новими аналітичними підходами щодо американської моделі правового регулювання у сфері трудових і підприємницьких відносин.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим значенням американського правового досвіду в умовах глобалізації економіки, розвитку транснаціональних корпорацій та формування міжнародних стандартів захисту прав працівників і свободи підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Правова система Сполучених Штатів Америки є однією з найбільш впливових у світі, зокрема у сфері регулювання трудових і підприємницьких відносин. Американська модель базується на поєднанні загального права (common law), федерального законодавства та законодавства штатів. Така багаторівнева система створює специфічну архітектуру регулювання, що відрізняється гнучкістю, значною роллю судової практики та домінуванням контрактних механізмів.

Трудове право США сформоване в умовах федералізму та прецедентної системи права, що зумовлює його багаторівневу структуру та поєднання нормативних актів різної юридичної сили із судовою практикою. На відміну від кодифікованих систем континентального права, у США відсутній єдиний «Трудовий кодекс»; натомість правове регулювання здійснюється через сукупність федеральних законів, законодавства штатів, адміністративних нормативів і прецедентів.

Конституційною основою регулювання трудових відносин є Constitution of the United States [1]. Хоча вона прямо не містить норм про працю, її положення щодо міжштатної торгівлі (Commerce Clause) стали правовою підставою для прийняття федерального трудового законодавства. Саме через розширене тлумачення повноважень Конгресу у сфері регулювання торгівлі Верховний Суд визнав конституційність більшості ключових трудових актів XX століття.

Трудове право США характеризується децентралізованістю та поєднанням федерального і штатного регулювання. Федеральний рівень встановлює мінімальні стандарти, обов'язкові для більшості роботодавців країни. Основними нормативними актами є:

- National Labor Relations Act (1935) [3] - закріплює право працівників на створення профспілок і ведення колективних переговорів;
- Fair Labor Standards Act (1938) [2] - визначає мінімальну заробітну плату, правила оплати понаднормової роботи та обмеження дитячої праці;
- Civil Rights Act (Title VII) (1964) [4] - забороняє дискримінацію у сфері праці;
- Occupational Safety and Health Act (1970) - встановлює стандарти безпеки та гігієни праці;
- Family and Medical Leave Act - гарантує право на неоплачувану відпустку з сімейних і медичних причин.

Ці закони не замінюють законодавство штатів, а встановлюють «федеральний мінімум», який може бути розширений на регіональному рівні.

Кожен штат має власні нормативні акти у сфері трудового права. Штатне законодавство може: підвищувати мінімальну заробітну плату; встановлювати додаткові гарантії проти дискримінації; регулювати питання компенсацій працівникам (workers' compensation); деталізувати порядок звільнення.

Наприклад, деякі штати передбачають більш суворі вимоги до захисту працівників від неправомірного звільнення, ніж це впливає з федеральних стандартів. Ключовою особливістю американської моделі є доктрина «employment at will», що сформована судовою практикою XIX століття, відповідно до якої трудовий договір може бути розірваний будь-якою стороною без пояснення причин, якщо це не суперечить законодавству, за винятком випадків дискримінації або порушення спеціальних гарантій чи помсти за повідомлення про порушення - whistleblowing). Суди сформуливали низку винятків із цього принципу - виняток публічного порядку (public policy exception); виняток добросовісності (implied covenant of good faith); виняток імпліцитного контракту.

Таким чином, значна частина трудового права продовжує розвиватися через судову практику. Цей принцип сформувався у межах загального права та зберігає значний вплив у більшості штатів.

Водночас судова практика відіграє вирішальну роль у тлумаченні норм. Прецедентні рішення Верховного Суду США визначають стандарти захисту від дискримінації, тлумачення трудових контрактів та межі повноважень роботодавця. Федеральні закони реалізуються через спеціалізовані органи:

- National Labor Relations Board (NLRB) - контролює виконання положень NLRA;

- Equal Employment Opportunity Commission (EEOC) - забезпечує дотримання антидискримінаційного законодавства;

- Department of Labor (DOL) - наглядає за виконанням норм щодо оплати праці та умов праці.

Адміністративні нормативи (regulations), прийняті цими органами, мають обов'язкову силу та конкретизують положення законів.

Система загального права (common law) означає, що судові рішення, особливо Верховного Суду США, формують обов'язкові правові стандарти. Прецеденти визначають межі дискримінації, статус незалежних підрядників, порядок застосування колективних договорів тощо. Судова інтерпретація суттєво впливає на динаміку розвитку трудового права, оскільки тлумачення може змінюватися залежно від складу суду та суспільно-економічних умов.

У галузях із сильними профспілками значну роль відіграють колективні договори (collective bargaining agreements). Вони регулюють оплату праці, графіки роботи, соціальні гарантії та процедури вирішення трудових спорів. Такі договори мають нормативний характер для сторін і можуть перевищувати федеральні стандарти. Отже, структуру трудового права США можна подати як багаторівневу систему:

1. Конституційні засади.
2. Федеральні закони (мінімальні стандарти).
3. Законодавство штатів (розширені гарантії).
4. Адміністративні нормативи.
5. Судова практика (прецеденти).
6. Колективні договори та локальні акти.

Така модель забезпечує гнучкість і адаптивність системи, однак водночас створює складність правозастосування через фрагментарність регулювання та різний рівень захисту працівників у різних штатах. Система захисту прав працівників у Сполучених Штатах Америки має багаторівневий і комплексний характер, поєднуючи федеральне законодавство, законодавство штатів, діяльність адміністративних органів та судовий контроль. На відміну від континентальної європейської моделі, де значну роль відіграє кодифіковане трудове законодавство та профспілкові інститути, американська система базується на мінімальних стандартах, закріплених у федеральних актах, із широким застосуванням прецедентного права.

Попри домінування контрактної моделі, у США діє розвинена система інституційного контролю. Федеральні агентства, зокрема Equal Employment Opportunity Commission (EEOC) та Department of Labor (DOL), здійснюють нагляд за дотриманням законодавства.

Ключовим елементом системи захисту є заборона дискримінації у сфері праці. Основним нормативним актом у цій сфері виступає Civil Rights Act (Title VII), який забороняє дискримінацію за ознаками раси, кольору шкіри, релігії, статі, та національного походження. Судові механізми захисту дозволяють працівникам вимагати компенсації збитків, відновлення на роботі та відшкодування моральної шкоди. Додатково діють:

- Age Discrimination in Employment Act - захист працівників віком від 40 років;
- Americans with Disabilities Act - заборона дискримінації осіб з інвалідністю;
- Equal Pay Act - забезпечення рівної оплати за рівну працю.

Контроль за дотриманням цих норм здійснює Equal Employment Opportunity Commission (EEOC), яка розглядає скарги, проводить розслідування та може ініціювати судові процеси проти роботодавців.

Важливою рисою є слабша, порівняно з європейською моделлю, роль профспілок. Рівень профспілкового членства в США традиційно нижчий, ніж у країнах ЄС, що зумовлює більшу індивідуалізацію трудових відносин.

Право працівників на створення профспілок і участь у колективних переговорах закріплене в National Labor Relations Act [3]. Цей закон гарантує: право на об'єднання в профспілки, право на колективні переговори, право на страйк; заборону недобросовісних трудових практик з боку роботодавців.

Контроль за реалізацією цих прав здійснює National Labor Relations Board (NLRB), яка розглядає трудові спори та приймає обов'язкові рішення.

Базові соціальні гарантії встановлені у Fair Labor Standards Act [2].

Закон регулює: мінімальний розмір оплати праці; оплату понаднормових годин; обмеження дитячої праці. Нагляд за виконанням здійснює Department of Labor (DOL). Водночас штати можуть встановлювати вищі стандарти мінімальної заробітної плати. Право працівників на безпечні умови праці забезпечується Occupational Safety and Health Act. Закон передбачає: встановлення стандартів безпеки; обов'язок роботодавця усувати небезпечні умови; право працівника подати скаргу без ризику репресій. Федеральне агентство OSHA проводить перевірки та накладає санкції. Family and Medical

Leave Act гарантує працівникам право на неоплачувану відпустку тривалістю до 12 тижнів у випадках народження дитини, серйозної хвороби або догляду за членом сім'ї. Після повернення працівник має право на відновлення на попередній посаді або еквівалентній.

Працівники можуть звертатися до федеральних або штатних судів із позовами про: незаконне звільнення, дискримінацію, не виплату заробітної плати, порушення колективних договорів. Американська модель передбачає можливість отримання компенсації збитків, відшкодування моральної шкоди та штрафних санкцій (punitive damages), що створює стримувальний ефект для роботодавців.

Отже, сучасні емпіричні дослідження демонструють, що gig-економіка істотно трансформує структуру зайнятості, створюючи нові форми трудових відносин, засновані на гнучкості та цифровому посередництві. Водночас такі форми зайнятості часто супроводжуються зниженням рівня соціального захисту працівників та ослабленням їх переговорної сили.

За результатами досліджень приблизно 4–5% робочої сили США залучені до платформної (gig) зайнятості, значна частина таких працівників поєднує gig-роботу з основною зайнятістю, більшість цінує гнучкість більше, ніж соціальні гарантії.

Разом із тим, дослідження показують, що: gig-економіка може зменшувати стабільність зайнятості, також відбувається заміщення традиційної зайнятості нестандартними формами праці. Це створює нові виклики для трудового права, зокрема щодо: визначення статусу працівника; забезпечення соціальних гарантій; регулювання цифрових платформ.

Емпіричні дані свідчать, що підприємницькі структури активно використовують модель незалежних підрядників для оптимізації витрат: платформи мають можливість впливати на оплату праці через алгоритмічне управління; роботодавці отримують моносонічну владу (вплив на рівень зарплат) у цифрових ринках праці. Це підтверджує, що підприємницьке право (через корпоративні моделі) безпосередньо впливає на структуру трудових відносин, рівень захисту працівників, баланс економічної влади на ринку.

Окремі федеральні закони забезпечують захист працівників, які повідомляють про порушення законодавства або корупційні дії роботодавця. Забороняється звільнення або інші форми переслідування за такі повідомлення.

Що стосується емпіричного дослідження, то воно ґрунтується на: статистичних даних щодо розвитку gig-економіки; аналізі судової практики США; результатах соціологічних і економічних досліджень ринку праці; кейс-аналізі діяльності цифрових платформ.

Одним із найбільш показових прикладів трансформації трудових відносин у США є діяльність цифрових платформ, зокрема компанії Uber (Lyft). Центальною проблемою у цій сфері є визначення правового статусу водіїв - чи слід їх розглядати як працівників, чи як незалежних підрядників.

Фактичні обставини свідчать про те, що компанія класифікує водіїв як незалежних підрядників, що дозволяє уникати зобов'язань щодо виплати мінімальної заробітної плати, соціального страхування та інших трудових гарантій. Водночас, попри формальну автономію, діяльність водіїв значною мірою контролюється цифровими алгоритмами платформи, які визначають тарифи, маршрути, доступ до замовлень та рейтингову систему. Це свідчить про наявність елементів підпорядкування, характерних для класичних трудових відносин.

Юридичний конфлікт полягає у протистоянні між державними органами та бізнесом. Зокрема, у штаті California було здійснено спроби законодавчого врегулювання шляхом перекваліфікації таких осіб у працівників, що забезпечило б їм повний обсяг трудових прав. Натомість компанії наполягають на збереженні гнучкої моделі, аргументуючи це необхідністю підтримання інноваційності та ефективності бізнесу.

Таким чином, даний кейс демонструє, що класифікація працівників є ключовою точкою перетину трудового та підприємницького права, оскільки вона визначає баланс між економічною ефективністю та соціальним захистом.

Не менш важливим аспектом є феномен алгоритмічного управління працею, який набув поширення у цифровій економіці. Емпіричні дослідження свідчать, що сучасні платформи використовують алгоритми для комплексного управління трудовими процесами, включаючи контроль продуктивності працівників, встановлення рівня винагороди та розподіл робочого навантаження.

Такий підхід дозволяє підприємствам досягати високого рівня ефективності, однак має і негативні наслідки для працівників. Зокрема, спостерігається зростання перевантаження, пов'язане з необхідністю виконання більшої кількості завдань у коротший час, а також зниження рівня автономії праці, оскільки ключові рішення приймаються алгоритмами, а не самими працівниками.

Отже, алгоритмічне управління формує нову модель трудових відносин, у якій підприємницьке право через цифрові інструменти фактично трансформує зміст трудового права, створюючи нові виклики для правового регулювання.

Важливу роль у формуванні сучасного балансу між трудовими правами та інтересами бізнесу відіграє судова практика Верховного Суду США. Зокрема, у справі *Bostock v. Clayton County* Суд розширив тлумачення поняття дискримінації у сфері праці, визнавши, що звільнення працівників за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності є порушенням федерального законодавства. Це рішення мало значний вплив на корпоративну політику, змусивши компанії переглянути внутрішні стандарти недискримінації.

Водночас у справі *Epic Systems Corp. v. Lewis* Верховний Суд підтвердив право роботодавців включати до трудових контрактів арбітражні застереження, що передбачають індивідуальний розгляд спорів. Це рішення обмежило можливості працівників щодо колективного захисту своїх прав, але водночас посилило принцип свободи договору, який є фундаментальним для підприємницького права.

Таким чином, судова практика демонструє подвійний вектор розвитку: з одного боку - розширення прав працівників, а з іншого - зміцнення позицій бізнесу у договірних відносинах.

На основі проведеного кейс-аналізу можна сформулювати низку узагальнюючих висновків:

- по-перше, сучасна модель ринку праці у США характеризується постійним балансуванням між гнучкістю та соціальним захистом. Gig-економіка забезпечує високий рівень мобільності та адаптивності, однак водночас призводить до зниження рівня соціальних гарантій працівників;

- по-друге, підприємницькі структури відіграють визначальну роль у формуванні умов праці. Через використання цифрових платформ, алгоритмічного управління та контрактних механізмів бізнес фактично визначає зміст трудових відносин;

- по-третє, зберігається значна юридична невизначеність щодо статусу працівників, особливо у нових формах зайнятості. Це свідчить про необхідність подальшого розвитку правового регулювання у цій сфері;

- по-четверте, судова практика залишається ключовим інструментом врегулювання конфліктів між трудовим та підприємницьким правом. Саме суди визначають межі допустимої свободи бізнесу та рівень захисту працівників у нових економічних умовах. Судові спори та законодавчі ініціативи на рівні штатів (наприклад, Каліфорнія) демонструють еволюцію підходів до соціального захисту нових форм зайнятості. Отже, особливостями американської моделі захисту є: мінімальні федеральні стандарти - базовий рівень гарантій; федералізм - можливість розширення прав на рівні штатів; судовий активізм - значна роль прецедентів; контрактна гнучкість - поєднання свободи договору з антидискримінаційними обмеженнями; менша роль профспілок, ніж у країнах ЄС.

Система захисту прав працівників у США характеризується балансом між економічною свободою роботодавця та базовими соціальними гарантіями працівника. Вона менш централізована й менш кодифікована, ніж європейська модель, проте забезпечує ефективні механізми судового захисту та значні компенсаційні можливості. Сучасні трансформації ринку праці потребують подальшого вдосконалення правового регулювання, особливо щодо нестандартних форм зайнятості та цифрових платформ.

Підприємницьке право США (Business Law) є складною багаторівневою системою норм, що регулюють створення, функціонування та припинення діяльності суб'єктів господарювання, а також забезпечують конкурентне середовище, інвестиційну стабільність і захист прав учасників ринку. Його специфіка зумовлена федеративною структурою держави, провідною роллю прецедентного права та значною автономією штатів у сфері корпоративного регулювання. Воно ґрунтується на принципі свободи підприємництва та мінімального державного втручання. Значну роль відіграє законодавство штатів, особливо у сфері корпоративного права. Провідною юрисдикцією є штат Делавер, чия судова практика у сфері корпоративних спорів має прецедентне значення.

Базовими формами ведення бізнесу є *sole proprietorship*, *partnership*, *corporation* та *limited liability company (LLC)*. Корпоративне право регулює питання створення компаній, відповідальності акціонерів, структури управління та розкриття інформації. Антимонопольне регулювання здійснюється на підставі таких актів: *Sherman Antitrust Act (1890)*; *Clayton Antitrust Act (1914)*.

Ці закони спрямовані на запобігання монополізації ринку та недобросовісній конкуренції. Федеральна торгова комісія (FTC) та Міністерство юстиції здійснюють контроль за злиттями та поглинаннями.

Правовою основою підприємницького регулювання є *Constitution of the United States [1]*, зокрема положення про регулювання міжштатної торгівлі (*Commerce Clause*). Саме це положення дозволило Конгресу приймати федеральні акти у сфері антимонопольного права, цінних паперів, банківської діяльності та захисту споживачів. Водночас реєстрація компаній, внутрішня структура управління, відповідальність директорів та акціонерів регулюються переважно законодавством штатів. Така децентралізована модель створює конкуренцію юрисдикцій, найвідомішою з яких є штат Делавер.

Американське право передбачає кілька базових організаційно-правових форм здійснення

підприємницької діяльності: Sole Proprietorship (індивідуальне підприємництво без створення окремої юридичної особи); Partnership (партнерство - загальне або обмежене); Corporation (корпорація як окрема юридична особа з обмеженою відповідальністю акціонерів); Limited Liability Company (LLC-гібридна форма, що поєднує елементи корпорації та партнерства).

Корпорація є найбільш розвиненою формою, особливо для великих компаній і транснаціональних корпорацій. Її правовий статус детально регулюється законодавством штатів та судовою практикою. Корпоративне право визначає: порядок створення компанії (incorporation), структуру органів управління (рада директорів, виконавчі органи), фідучіарні обов'язки директорів (duty of care, duty of loyalty), права акціонерів, процедури злиття та поглинання. Значний вплив на розвиток цього права має судова практика штату Делавер, зокрема рішення Delaware Court of Chancery, які формують стандарти корпоративного управління.

Суттєву роль у регулюванні діяльності публічних компаній відіграє Securities and Exchange Commission (SEC), що здійснює нагляд за ринком цінних паперів та забезпечує прозорість корпоративної звітності.

Федеральне законодавство у сфері цінних паперів спрямоване на захист інвесторів і запобігання шахрайству. Базовими актами є: Securities Act; Securities Exchange Act. Ці закони встановлюють вимоги до розкриття інформації, реєстрації емісій цінних паперів та відповідальності за маніпуляції на ринку.

Антимонопольне регулювання здійснюється через систему конкурентного права США, яка є однією з найстаріших у світі. В її основі - Sherman Antitrust Act, Clayton Antitrust Act, Federal Trade Commission Act.

Ці закони забороняють монополізацію, картельні змови та недобросовісну конкуренцію. Контроль здійснюють Міністерство юстиції (DOJ) та Федеральна торгова комісія (FTC). У сучасних умовах особлива увага приділяється діяльності великих технологічних корпорацій.

Американська підприємницька система значною мірою базується на свободі договору. Уніфікованим актом, який застосовується в більшості штатів до комерційних операцій, є Uniform Commercial Code (UCC). Він регулює купівлю-продаж товарів, банківські операції, забезпечені угоди та інші комерційні відносини. UCC забезпечує гармонізацію комерційного права між штатами, що сприяє стабільності міжштатної торгівлі.

Податкове право відіграє важливу роль у визначенні форми підприємницької діяльності. Федеральна податкова служба (IRS) визначає режим оподаткування корпорацій, партнерств та LLC. Наприклад, корпорації типу C-Corporation підлягають подвійній системі оподаткування (на рівні компанії та акціонерів), тоді як S-Corporation передбачає «pass-through taxation».

Таким чином, підприємницьке право США характеризується високим рівнем гнучкості, децентралізацією та значною роллю судової практики. Воно забезпечує сприятливий інвестиційний клімат і водночас встановлює механізми захисту конкуренції та прав інвесторів. Поєднання свободи підприємництва, антимонопольного контролю та прозорості фінансового ринку формує модель, яка значною мірою впливає на розвиток глобального бізнес-права.

Американська модель демонструє прагнення забезпечити конкурентоспроможність бізнесу, водночас утримуючи базовий рівень захисту працівників. Ми бачимо тісний взаємозв'язок між захистом прав працівників і забезпеченням економічної свободи. З одного боку, держава встановлює мінімальні стандарти (заробітна плата, безпека праці), з іншого – забезпечує гнучкість ринку праці та сприятливий інвестиційний клімат. У глобальному контексті ця система суттєво впливає на формування міжнародних стандартів регулювання праці та підприємництва.

Взаємозв'язок трудового та підприємницького права у США є системним і функціональним, оскільки обидві галузі регулюють єдину економічну реальність - організацію виробництва, розподіл ризиків та забезпечення балансу між свободою підприємництва і соціальними гарантіями працівників. Американська правова модель демонструє поєднання принципу економічної свободи з мінімальними соціальними стандартами, що формує специфічну архітектуру правового регулювання. У сучасних умовах цифровізації особливого значення набуває правове регулювання gig-економіки, дистанційної зайнятості та статусу незалежних підрядників. Судові спори щодо класифікації працівників свідчать про трансформацію традиційних правових конструкцій.

Серед ключових тенденцій розвитку можна виділити: посилення антимонопольного контролю щодо технологічних корпорацій; розширення антидискримінаційних стандартів; гармонізацію стандартів корпоративного управління з міжнародними практиками; зростання ролі compliance-програм у діяльності компаній. Правова система США демонструє здатність до адаптації, зберігаючи баланс між економічною ефективністю та соціальними гарантіями.

Сучасні тенденції розвитку можна узагальнити за такими напрямками: баланс гнучкості та соціального захисту, посилення регуляторного контролю над великим бізнесом, судова модернізація

трудовах стандартів, інтеграція трудових прав у корпоративне управління, адаптація права до цифрової економіки.

Американська модель демонструє прагнення зберегти підприємницьку свободу, водночас поступово розширюючи механізми захисту працівників у відповідь на соціальні виклики. Вона суттєво впливає на формування міжнародних стандартів у сфері праці та бізнесу, а її досвід становить науковий та практичний інтерес для реформ національного законодавства інших держав.

Отже, трудове та підприємницьке право США формують комплексну систему регулювання економічних відносин, що базується на принципах свободи договору, прецедентного права та федералізму. Особливостями є домінування контрактної моделі трудових відносин, значна роль судової практики, гнучкість корпоративного регулювання та розвинене антимонопольне законодавство.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати комплексні наукові висновки щодо особливостей, структури та сучасного розвитку трудового і підприємницького права Сполучених Штатів Америки.

По-перше, трудове та підприємницьке право США функціонують у межах федеративної правової системи, що характеризується складним співвідношенням федерального та штатного регулювання, а також визначальною роллю судового прецеденту. Така модель забезпечує високий рівень гнучкості правового регулювання, дозволяючи адаптувати норми до економічних, технологічних і соціальних трансформацій.

По-друге, трудове право США побудоване на принципі *«employment at will»*, який формує основу американської моделі трудових відносин. Водночас розвиток федерального антидискримінаційного законодавства, посилення повноважень контролюючих органів і судова практика, зокрема рішення Верховного Суду США, сприяють поступовому розширенню гарантій працівників та уточненню меж свободи роботодавця. Судова практика відіграє ключову роль у балансуванні інтересів бізнесу та працівників, особливо в питаннях дискримінації, свободи об'єднання та застосування арбітражних угод.

По-третє, підприємницьке право США базується на принципах свободи економічної діяльності, договірної автономії та мінімального державного втручання. Водночас воно включає розвинену систему антимонопольного, корпоративного, податкового та фінансового регулювання, спрямованого на забезпечення конкуренції, прозорості ринку та захисту інвесторів. Американська корпоративна модель демонструє високу ефективність у залученні капіталу та розвитку інноваційних секторів економіки.

По-четверте, трудове та підприємницьке право перебувають у тісному функціональному взаємозв'язку. Регулювання корпоративної діяльності безпосередньо впливає на організацію праці, умови зайнятості та систему соціальних гарантій, тоді як зміни у сфері трудових прав формують додаткові зобов'язання бізнесу та впливають на структуру витрат підприємств. У сучасних умовах цифровізації економіки, розвитку *gig*-економіки та транснаціоналізації бізнесу межі між цими галузями права стають дедалі більш взаємопроникними.

По-п'яте, сучасні тенденції розвитку американського права свідчать про поступову трансформацію традиційної ліберальної моделі в напрямі посилення регуляторної ролі держави у сферах антимонопольного контролю, захисту персональних даних, соціальних гарантій працівників платформної економіки та відповідальності корпорацій за порушення прав людини. Водночас зберігається стратегічний баланс між економічною свободою та соціальним захистом, що дозволяє підтримувати конкурентоспроможність американської економіки.

Емпіричний аналіз показує, що взаємодія трудового та підприємницького права в США має системний характер і визначається: економічними чинниками, корпоративними моделями, судовою практикою, технологічними змінами.

Сучасні тенденції свідчать про поступовий перехід до гібридної моделі регулювання, яка поєднує: елементи свободи підприємництва, посилення захисту працівників; адаптацію до цифрової економіки.

Отже, трудове та підприємницьке право США формують інтегровану систему правового регулювання, яка поєднує прецедентну традицію, багаторівневу нормативну структуру та високий рівень інституційної ефективності. Американський досвід становить значний науковий і практичний інтерес для порівняльно-правових досліджень та може бути використаний при вдосконаленні національного законодавства, зокрема в контексті реформування трудових відносин, розвитку корпоративного управління та забезпечення балансу між інтересами держави, бізнесу і працівників в умовах глобалізації та цифрової трансформації економіки.

Література

1. Constitution of the United States. 1787. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution>

(дата звернення 01.03.2026)

2. Fair Labor Standards Act, 29 U.S.C. §§201–219. 1938. URL: <https://www.dol.gov/agencies/whd/flsa> (дата звернення 27.02.2026)

3. National Labor Relations Act, 29 U.S.C. §§151–169. 1935. URL: <https://www.nlr.gov/guidance/key-reference-materials/national-labor-relations-act> (дата звернення 02.03.2026)

4. Civil Rights Act, 42 U.S.C. §§2000e–2000e-17. 1964. URL: <https://www.eeoc.gov/statutes/civil-rights-act-1964> (дата звернення 01.03.2026)

5. Бабанська І. В. Трудове право США: конституційні та корпоративні аспекти. Київ: Юридична думка, 2018. 312 с.

6. Гнатюк О.М. Основи корпоративного права США Львів:Ліра-К,2019 248 с

7. Гончарук А. П. Роль профспілок у США: історія та сучасні виклики. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 192 с.

8. Коваль І. П. Трудове право США: контрактна модель та соціальний захист. Київ: Юридична думка, 2020. 284 с.

9. Ковальчук В. С. Колективні трудові відносини в США. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.

10. Кравченко Н. І. Корпоративна відповідальність та права працівників у США. Часопис цивільного і господарського права. 2022. № 1. С. 121–139.

11. Кузьменко О. А. Підприємницьке право США: сучасні тенденції розвитку. Львів: Ліра-К, 2022. 260 с.

12. Левченко М. В. Права працівників у gig-економіці: американський досвід. Бізнес і право. 2022. № 1. С. 56–71.

13. Левченко М. В. Дослідження правового статусу незалежних підрядників у gig-економіці США. Юридична наука. 2022. № 3. С. 45–63.

14. Мельник Т. А. Взаємозв'язок трудового та підприємницького права в умовах цифрової економіки. Право та економіка. 2022. № 4. С. 78–92.

15. Мельник Т. А. Цифровізація ринку праці та правове регулювання зайнятості у США. Підприємництво, господарство і право. 2023. № 2. С. 68–84.

16. Петренко С. М. Сучасні тенденції трудового законодавства США. Вісник Національного університету «Острозька академія». 2021. № 2. С. 45–60.

17. Петренко С. М. Антимонопольне право та конкурентні практики в США: монографія. Київ: Юридична думка, 2021. 276 с.

18. Сидоренко О. В. Корпоративне регулювання та інвестиційний клімат у США. Харків: Право, 2021. 312 с.

19. Яценко Л. М. Захист прав працівників у США: досвід та імплементація в Україні. Юридичний журнал. 2020. № 5. С. 34–50.

20. Яценко Л. М. Порівняльний аналіз трудового законодавства США та ЄС. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 336 с.

21. Jackson, A. Workplace Rights and Corporate Governance. New York: Palgrave Macmillan, 2020. 295 p.

22. Stone, K. V. W. The Transformation of American Labor Law: Worker Rights in the New Economy. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2017. 358 p.

23. Summers, C. W. Employment at Will in the United States: A Legal and Historical Analysis. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2018. 276 p.

24. Thompson, L. & Baker, P. Employment Law and Business Strategy: A US Perspective. London: Routledge, 2021. 298 p.

References

1. Constitution of the United States. (1787) URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution> (data zvernennya: 01.03.2026)

2. Fair Labor Standards Act, 29 U.S.C. §§201–219. (1938) URL: <https://www.dol.gov/agencies/whd/flsa> (data zvernennya: 27.02.2026)

3. National Labor Relations Act, 29 U.S.C. §§151–169. (1935) URL: <https://www.nlr.gov/guidance/key-reference-materials/national-labor-relations-act> (data zvernennya: 02.03.2026)

4. Civil Rights Act, 42 U.S.C. §§2000e–2000e-17. (1964) URL: <https://www.eeoc.gov/statutes/civil-rights-act-1964> (data zvernennya: 01.03.2026)

5. Babans'ka I. V. (2018) Trudove pravo SSHA: konstytutsiyni ta korporatyvni aspekty. Kyiv: Yurydychna dumka, 312 s.

6. Hnatyuk O.M. (2019) *Osnovy korporatyvnoho prava SSHA* L'viv: Lira-K, 248 s.
7. Honcharuk A. P. (2018) *Rol' profspilok u SSHA: istoriya ta suchasni vyklyky*. Kyiv: Yurinkom Inter, 192 s.
8. Koval' I. P. (2020) *Trudove pravo SSHA: kontraktna model' ta sotsial'nyy zakhyst*. Kyiv: Yurydychna dumka, 284 s.
9. Koval'chuk V. S. (2021) *Kolektyvni trudovi vidnosyny v SSHA*. Kyiv: Tsentr navchal'noyi literatury, 220 s.
10. Kravchenko N. I. (2022) *Korporatyvna vidpovidal'nist' ta prava pratsivnykiv u SSHA*. Chasopys tsyvil'noho i hospodars'koho prava. № 1. S. 121–139.
11. Kuz'menko O. A. (2022) *Pidpryyemnyts'ke pravo SSHA: suchasni tendentsiyi rozvytku*. L'viv: Lira-K, 260 s.
12. Levchenko M. V. (2022) *Prava pratsivnykiv u gig-ekonomitsi: amerykans'ky dosvid*. Biznes i pravo. № 1. S. 56–71.
13. Levchenko, M. V. (2022) *Doslidzhennya pravovoho statusu nezalezhnykh pidryadnykiv u gig-ekonomitsi SSHA*. Yurydychna nauka. № 3. S. 45–63.
14. Mel'nyk T. A. (2022) *Vzayemozvyazok trudovoho ta pidpryyemnyts'koho prava v umovakh tsyfrovoy ekonomiky*. Pravo ta ekonomika. № 4. S. 78–92.
15. Mel'nyk T. A. (2023) *Tsyfrovizatsiya rynku pratsi ta pravove rehulyuvannya zaynyatosti u SSHA*. Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo. № 2. S. 68–84.
16. Petrenko S. M. (2021) *Suchasni tendentsiyi trudovoho zakonodavstva SSHA*. Visnyk Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». № 2. S. 45–60.
17. Petrenko S. M. (2021) *Antymonopol'ne pravo ta konkurentni praktyky v SSHA: monohrafiya*. Kyiv: Yurydychna dumka. 276 s.
18. Sydorenko O. V. (2021) *Korporatyvne rehulyuvannya ta investytsiynyy klimat u SSHA*. Kharkiv: Pravo. 312 s.
19. Yatsenko L. M. (2020) *Zakhyst prav pratsivnykiv u SSHA: dosvid ta implementatsiya v Ukrayini*. Yurydychnyy zhurnal. № 5. S. 34–50.
20. Yatsenko L. M. (2021) *Porivnyal'nyy analiz trudovoho zakonodavstva SSHA ta YES*. Kyiv: Tsentr navchal'noyi literatury. 336 s.
21. Jackson, A. (2020) *Workplace Rights and Corporate Governance*. New York: Palgrave Macmillan. 295 p.
22. Stone, K. V. W. (2017) *The Transformation of American Labor Law: Worker Rights in the New Economy*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 358 p.
23. Summers, C. W. (2018) *Employment at Will in the United States: A Legal and Historical Analysis*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 276 p.
24. Thompson, L. & Baker, P. (2021) *Employment Law and Business Strategy: A US Perspective*. London: Routledge, 298 p.

Отримано: 05.03.2026

Прийнято до публікації: 06.04.2026

Опубліковано: 15.04.2026